

Helligånden – missionens drivkraft

"Da de havde bedt, rystedes det sted, hvor de var forsamlet, og de blev alle fyldt af Helligånden, og de forkyndte Guds ord med frimodighed" (ApG 4,31).

Hovedtanke

Det er Helligånden, der i begyndelsen grundlagde menigheden, bevarer den og leder dens mission. Derfor kan vi være sikre på, han også vil gøre det i dag.

Introduktion

I anden del af sit værk, "Apostlenes Gerninger", skitserer Lukas den vej, som evangeliet har fulgt fra Jerusalem til Rom, den hedenske verdens centrum. Denne rejse var ikke kun en udfordring i geografisk forstand.

Jøder ventede endetidens frelse, som Esajas havde forudsagt (Es 60-66). De første jødekristne opfattede sig selv som endetidens Israel. De praktiserede naturligvis jødiske skikke. Men efterhånden var der også mennesker fra andre folkeslag, der tog imod evangeliet, og de ønskede ikke at leve efter de jødiske traditioner. Jødekristne var altså stillet over for spørgsmålet: Kan man tro på, at en menighed, der delvist består af ikke-jøder, som ikke lever efter lovens (rituelle) anordninger, er en del af endetidens sande Israel?

Lukas vil vise, at der på trods af diverse kriser og teologiske uoverensstemmelser i den unge menighed er tale om "en legitim, kontinuerlig udvikling: at det sande Israels identitet blev fastholdt, ja, at den med tiden endda fremstod mere og mere overbevisende. Den er tydelig i datidens hedningekristne menigheder, og den består stadig. Selve drivkraften for denne dramatiske udvikling er Kristi gave i endetiden, nemlig Helligånden. Han satte forkyndelsen fri ... og ledte forkynderne til stadig nye områder ... Han fjernede dermed forhindringer, som intet menneske vel ville have haft mod til ved egen kraft at nedbryde ... det er den opstandne Herre selv, der leder begivenhederne" (*Stuttgarter Erklærbibel* (SEB) 1608).

Denne vished har vi også i dag lov til at have i alle vores bestræbelser på at nå mennesker.

Løftet om Helligånden

Joh 15,25-27
ApG 1,8

Hvad er anledningen til Jesu løfte om Helligånden?

Baggrund

Jesus havde sagt, at *verden* hadede ham (v. 18). Med verden menes i Johannesevangeliet først og fremmest den del af det jødiske folk, som var afvisende over for Jesus. De følgende vers antyder nu, at afvisningen af ham som person og af hans budskab vil fortsætte efter hans bortgang, og den kan ikke tilgives. For herefter vil sandhedens ånd og ved hans hjælp også disciplene optræde som vidner i Jesu sted. På samme måde, som Jesus kom fra Faderen, kommer nu også Ånden fra Faderen med en klar åbenbaringsopgave. Ånden står her selvstændigt ved siden af Sønnen, og Åndens forhold til Faderen er lig Guds søns forhold til Faderen. Gennem Helligånden får disciplene dybere indsigt i det, som de havde oplevet med Jesus. Den giver dem evner til fortsat at vidne om Jesus og aflægger selv vidnesbyrd gennem dem (ifølge *Echterbibel NT*, Würzburg 1967, 145).

Helligåndens komme, som nævnt i ApG 1,8, indvarsler ifølge profetisk forventning begyndelsen på endetiden (Joel 3,1-5). Samtidig betyder det Israels genoprettelse (sml. Jer 23,5-6; Ez 37,21-27). Disciplenes spørgsmål vedrørende genoprettelsen af riget for Israel kræver en afklaring. Den kommer i tre dele.

"Spørgsmålet om, hvorvidt riget genoprettes i deres tid, får det svar, at man overhovedet ikke bør beskæftige sig med tidsbestemmelser (sml. Mark 13,32). Spørgsmålet om, hvorvidt riget genoprettes for Israel, besvares med en verdensomspændende missionsopgave ... og spørgsmålet om, hvorvidt det er Jesus, der skal genoprette riget, besvares med løftet om Helligånden. Sidste del af v. 8 er desuden en "indholdsfortegnelse" til Apostlenes Gerninger: Åndens komme (kap. 2), vidner i Jerusalem (kap. 3-7), vidner i Judæa og Samaria (kap. 8-12) og lige til jordens ende (kap. 13-28)" (SEB) 1611).

Til eftertanke

Hvor kan jeg i min dagligdag føle mig båret af Jesu løfte om Helligånden?

Frimodig bekendelse

ApG 4,8.29-31;
6,7.10

Hvad bliver disciplene ved Helligåndens hjælp i stand til?

Hvad var resultatet?

Baggrund

Peters vidnesbyrd foran synedriet var affødt af hans møde med den opstandne. Forbuddet mod at udtale sig imødegår apostlen derfor med frygtløs kaldsbevidsthed. Alligevel samles menigheden til bøn, så hans frimodighed til at vidne og forkynde styrkes. Det samme er formålet med de tegn og undere, som menigheden beder om.

Efter bønnerne får de bedende et tegn: Jorden ryster under deres fødder (sml. 16,26). Åndens komme indvarsles. Bønnerne om frimodighed til at forkynde er blevet hørt. Og frimodigheden forsvinder ikke, heller ikke under lidelser.

Til fordybelse

"Denne beretning med den gribende bøn er et godt eksempel på, hvordan den første menighed på grund af dens uovervindelige tillid til Guds magt og de gentagne erfaringer med Helligånden ikke blev modløs, på trods af modstand og forfølgelse. Med fokus på Jesu lidelse bad man fortsat om hjælp ovenfra. I den salme, der her citeres som bøn, benytter David ordet *salvede* (Christos) med tydelig reference til Jesus. Et sigende eksempel på, hvordan den første kirke gjorde brug af de gammeltestamentlige salmer for at give udtryk for dens erfaringer og anliggender" (*Echterbibel NT*, 21).

Til anvendelse

Hvis man ikke skulle være i besiddelse af denne grænseløse frimodighed, bør man ikke føle skyld. Der findes såvel indre som ydre årsager til og begrundelser for at tie, som for eksempel ærlig tvivl på grund af negative erfaringer. Det er ikke alle, der i forbindelse med deres tro oplever *tegn og undere*. Ikke alle mærker jorden ryste under deres fødder.

Til eftertanke

Det er ikke alle kristne, der bliver missionærer, men enhver burde kunne udtrykke over for sig selv og over for andre, hvad og hvorfor man tror.

Nye horisonter

ApG 8,29.39-40;
13,2.4; 16,6-7

På hvilken måde styrede Helligånden evangeliets udbredelse?

Baggrund

Mens menighedsledelse i Jerusalem var de ældstes opgave, var ansvaret i Antiokia placeret hos profeter og lærere. Det var *profetien*, der havde til opgave at informere om Herrens vilje i en given situation, mens *læren* beskæftigede sig med at bevare og fortolke overleveringen. Under en gudstjeneste (13,2) lyder der via en profet en opfordring til at sende to mænd ud på missionsmarken. Under en anden gudstjeneste foretages der en håndspålæggelse, der skal ses som en indsættelse og velsignelse til en bestemt og tidsmæssigt begrænset opgave.

Lukas fortæller også om det, der ikke lykkedes (kap. 16). For ham at se bremsede selve den opstandne Herre (Jesu ånd) missionærernes planer med et højere formål for øje. I Troas ved det Ægæiske hav forstod de, at Gud kaldte dem til Grækenland, det vil sige Europa.

Til fordybelse

"Beretningen om missionsarbejdet i syden og succesen med eunukken er ligesom flere andre missionsberetninger fra den tidlige kristenhed en beretning om morgendagens kirke. Kirken adlyder det guddommelige kald. Den er villig til at gå på gaden. Den er i stand til at formidle en udlægning, der kan vise mennesker vejen. Den har den indre frihed til at sprænge grænserne for fordom i religiøs sammenhæng (en eunuk, med hensyn til race (en etiopier), folkeslag (en afrikaner), religion (en hedning), område (fjernt fra hjemlandet) og så videre. Og den er forstandig nok til at opfatte den nyomvendtes (skatmesterens/hofmandens) initiativ som trosbekendelse og give den nyomvendte frihed til glad at leve sin tro" (*Theologischer Handkommentar zum NT*, Berlin 1976, 217).

Til eftertanke

På hvilke områder vil jeg selv gerne være en del af en sådan "morgendagens kirke"? Hvad ville jeg have det svært med?

Nedbrudte barrierer

ApG 8,29;
10,19-20.44-47;
15,8-9.28-29

Hvor gav Ånden frihed til at overskride grænser?

Baggrund

Helligånden brød barrierer ned, som apostlene aldrig selv ville have turdet gøre. Han satte rammer, som den gryende menighed først lidt efter lidt kunne fylde med liv. At Helligånden i Kornelius' hus kommer over ikke-jødiske tilhørere, mens Peter prædiker, viser, at ikke-jøder vil blive optaget i endetidens frelste menighed. Noget hidtil utænkeligt bliver "en indiskutabel og eviggyldig kendsgerning ved hjælp af Guds suveræne indgriben" (SEB 1630).

Idet Peter i Jerusalem henviser til denne erfaring, sætter han et punktum for stridsspørgsmålet på apostelmødet, der vedrørte kultisk renhed. Jøder mente, de skulle kvalificere sig til frelsen ved hjælp af omskærelse, renlighedsforskrifter og ved at afsondre sig. "Men Gud har gjort det klart (i beretningerne om begivenhederne i kap 10), at den nødvendige renhed, der kræves i endens tid og for Guds endetids folk, alene opnås gennem troen på Jesus Kristus, som jo er en gave fra Gud (v. 9)" (SEB 1640).

Til fordybelse

Ved hjælp af begivenhederne i Apostlenes Gerninger gør Gud det klart én gang for alle, at alene troen gør mennesker værdige til at være en del af Jesu Kristi sidste menighed. Hverken en fuldkommen karakter eller overholdelsen af et specielt fremhævet lovbud eller særlige religiøse regler (fx vedrørende ernæring) kan kvalificere til det. Man udfordrer Gud, hvis man prøver på den slags.

Et virksomt ord

ApG 4,1-4;
13,44-49; 17,1-4

Hvad bevirkede ånd og ord?

Baggrund

Som vidner til den opstandne forkynder apostlene, at endetidens opstandelse fra de døde begyndte med Jesu opvækkelse, der nu er et pant for alle mennesker.

Men dette budskab forarger præsterne, tempelvagtens anfører og saddukæerne. Præsteskabet, der for en stor dels vedkommende bestod af saddukæere, afviser tanken om en opstandelse. Derfor er konflikten uundgåelig. Men mange, der hører Peters tale, gribes af den og kommer til tro.

Apostlenes prædiken fik den jødiske menigheds ledere til at frygte for deres identitet. Hvis troen på Jesus Kristus skulle være den eneste betingelse for at tilhøre endetidens menighed, betød det så ikke, at det jødiske folk opgav sig selv? Derfor afviste de, at dette skulle være Guds hensigt, og at Jesus skulle være Messias. De ikke-jødiske tilhørere derimod var lettede og lykkelige over, at (ritual-)loven med sine tyngende renlighedsforskrifter og de deraf følgende konsekvenser for forholdet til venner og familie ikke blev bindende.

I Thessalonika blev de gudfrygtige fra lokalsamfundet (grækere) modtagelige for prædiken, blandt dem kvinder, der havde et nært forhold til synagogen og understøttede den.

Til fordybelse

Budskabet om, at profeternes ord var gået i opfyldelse ved Jesu liv, død og opstandelse, og opstandelsesvidnernes vidnesbyrd nåede og forandrede mennesker. Nu om dage har mennesker ganske andre tankesæt og kommer fra helt andre og vidt forskellige livsbetingelser. Men også i dag kan Jesu Ånd lade ordet og vores vidnesbyrd blive til et virksomt og opbyggeligt budskab.

Til eftertanke

"Nogle træer er skæve, men bærer alligevel søde frugter"
(russisk ordsprog).

”Vinden blæser, hvorhen den vil”

ApG 16,11-15.
23-34;
17,33-34; 18,8

Hvilke miljøer kom de mennesker fra, der kom til tro på Jesus?

Baggrund

Helligånden kan nå alle samfundslag. Hans kraft til at forandre når både kvinder og mænd, rige og fattige, veluddannede og uuddannede.

Lydia var en velhavende jødisk forretningskvinde, purpurhandler fra Thyatira i Lydien, der levede i Filippi. Den lokale fangevogter var en romersk embedsmand fra middelklassen.

Kap. 17, vers 34, beskriver *areopagitten Dionysios'* omvendelse. Areopagitterne i Athen var medlemmer af Athens højeste domstol og var med til at rådgive de dommere, der førte retssager. De var kendte og ansete borgere i det græske samfund. Efter biskop Dionysios af Korinth (ca. år 170 e.Kr.) valgtes Dionysios Areopagita til biskop for menigheden i Athen.

Helligånden nåede endda det øverste lag i samfundet. *Crispus* var som leder af den jødiske synagoge fuldstændig gennemsyret af jødisk tankegang. Helligånden ændrede også hans liv.

Til fordybelse

Kristne har som oftest mest kontakt til mennesker fra deres eget samfundslag. Nogle kontakter opstår mere tilfældigt. Mange mennesker længes efter en dybere erfaring i deres liv. Det er derfor også nu om stunder på sin plads at tale autentisk om sin tro.

Resumé

Når Helligånden virker på mennesker og kalder dem til efterfølgelse, vil han være stærkere end det manglende mod til missionsarbejde eller tvivlsomme bevæggrunde.

Spørgsmål til drøftelse

Indledende
spørgsmål

1. Når I står op på en helt almindelig hverdag – hvad motiverer jer så til at klare dagen?

Supplerende
spørgsmål

2. Når I tænker på de bestræbelser, I gør jer for at missionere i menigheden eller i familien – hvad er så drivkraften?

ApG 1,8

3. Hvad betyder dette løfte for jer?

ApG 4,31

4. Hvordan reagerer I, når I læser dette?

5. Læs tirsdagens "Til fordybelse"

Hvordan kan dette citat være til opmuntring for os?

Uddybende
spørgsmål

6. Hvor ser I barrierer i dag, som vi burde overvinde?

Afsluttende
spørgsmål

7. Hvordan kan tanken om, at "vinden (= Helligånden) blæser, hvorhen den vil" blive en motivation for os?